

Tom ve Jerry Çizgi Filmlerindeki Irkçı Siyahi Temsilleri

Racist Black Representations In Tom and Jerry

ÖZET

Tom ve Jerry karakterleri, başta ABD olmak üzere tüm dünyada sevilen ve tanınan kurmaca canlandırma karakterleridir. Kurmaca karakterler, içerisinde buldukları toplumun şartları ile şekillendikleri gibi bu şartları da şekillendirmektedirler. ABD tarihinde siyahilere karşı uygulanan kölelik 1838 yılında sonlanmakla birlikte ardından uygulanan yerel ayrımcılık yasaları ile etkileri sürmüştür. Ayrımcılık yasaları 1964 yılında ortadan kalkmıştır. Siyahi ayrımcılığının uygulandığı yakın geçmişte toplumun siyahilere ilişkin algısı da bu ayrımcılığa uygun şekilde oluşmuştur. 1940 yılında ABD’de üretilmeye başlanan *Tom ve Jerry* çizgi filmleri de bu durumun pek çok örneğini içermektedir. Çocuk hedef kitlesine sahip olan *Tom ve Jerry* kısa canlandırma filmlerinde siyahi temsilleri ve bu temsillerin uğradığı değişimler ABD medyasında konuya yaklaşımın anlaşılması için önemlidir. 114 *Tom ve Jerry* bölümü içerisinde siyahilere ilişkin ırkçılık odaklı tartışmalara neden olan bölümler göstergebilimsel analiz yöntemi ile incelenmiştir. Bu incelemeler ile *Tom ve Jerry* çizgi filmlerinin ırkçı nitelere sahip olup olmadıkları ve bunların ABD toplumu üzerindeki etkileri irdelenmiştir. Bu tarihsel okumalar, ABD’deki siyahilerin medyadaki negatif temsillerine karşı gelişen yüksek hassasiyetlerin anlaşılmasına da katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tom ve Jerry, Mammy, Irkçılık, ABD

ABSTRACT

Tom and Jerry characters are fictional animated characters beloved and recognized worldwide, primarily in the United States. Fictional characters, just like the society they exist in, are shaped by the conditions of that society, and they also influence those conditions. Although slavery against African Americans ended in 1838 in the United States, the effects persisted through subsequent local discriminatory laws. Discriminatory laws were abolished in 1964. The perception of society towards African Americans in the recent past, when racial discrimination was prevalent, was in line with this discrimination. Tom and Jerry cartoons, which began production in the United States in 1940, also contain many examples of this situation. In the short animated films targeting a child audience, the representations of African Americans and the changes they underwent are important for understanding the approach of the U.S. media to the subject. Among the 114 Tom and Jerry episodes, those episodes that sparked debates related to racism towards African Americans were analyzed using a semiotic analysis method. Through these examinations, it was investigated whether Tom and Jerry cartoons had racist attributes and their effects on American society were explored. These historical readings will also contribute to the understanding of the heightened sensitivities developed against negative representations of African Americans in the media in the United States.

Keywords: Tom and Jerry, Mammy, Racism, USA

GİRİŞ

Sanat eserlerinin içeriklerinin toplumun bir kesiminin hayatı üzerindeki olası olumsuz etkiler oluşturduğu iddiası bilinçli yada bilinçsiz propaganda amaçlı eserlerin ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği sorusunu da oluşturmaktadır. Bir başka nokta da canlandırma eserlerinin genellikle genç ve çocuk hedef kitleler için üretilmiş olmasıdır. Bu kitleler etkilenmeye daha açıktır. Etkilenmeye daha açık olmaları ırkçılığa ve ötekileştirmeye gönderme yapan espirilerin bulunduğu içeriklerde çeşitli tartışmaları gündeme getirmektedir. Gençlere olumsuz etkiler edebileceği düşünülen içerikler aileler tarafından mı yoksa daha üst merkezi kurumlar tarafından mı denetlenmelidir sorusu gündeme gelmektedir. Bu içerikler tarihsel süreçte alınan kararlar ve örnek uygulamalar ile *Tom ve Jerry* serisindeki sorgulanabilir ırkçı espiriler ve karakterler üzerinden tartışılacaktır.

Bu amaçla *Tom ve Jerry* çizgi filmlerindeki nitelermeler ile ilişkili olarak ABD’de önemli ırkçı etkileri olan *Bir Ulusun Doğuşu* (1905) ve *Minstrel şovlar* ele alınmıştır. Bu örneklerin ABD toplumu üzerindeki doğrudan etkisi açıklanmıştır. ABD’deki siyahi ırkçı stereotiplere ilişkin çeşitli örnekler verilerek bu nitelermelerin toplumun üzerinde siyahilere karşı yarattığı algı açıklanmıştır. Bu olumsuz stereotiplerin bilinçli veya bilinçsizce *Tom ve Jerry*’de ki nitelermeleri ve son olarak bu nitelermeler karşısında eserlerin yeniden elden geçirilerek sansürlenmeleri

Çağdaş Ülgen¹ 

How to Cite This Article

Ülge, Ç. (2023). “Tom ve Jerry Çizgi Filmlerindeki Irkçı Siyahi Temsilleri” *International Social Sciences Studies Journal*, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:115; pp:8501-8510. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sss.72181>

Arrival: 30 June 2023

Published: 30 September 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Dr. Öğr. Üyesi. , Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Çizgi Film ve Animasyon Bölümü, İzmir, Türkiye. ORCID: 0000-0003-3634-780X

veya değişmeleri incelenmiştir. Yazılı literatür taraması ve konu ile ilişkili eserlerin incelenmesinin ardından, göstergebilimsel analiz yöntemi ile bu eserler ve olaylar arasındaki ilişkiler ele alınmıştır.

Tom ve Jerry çizgi filmlerindeki ırkçı nitelermelerle ilişkili çeşitli çalışmalar bulunmakla birlikte çalışma, bu çizgi filmlerdeki stereotipleri, ilişkili olduğu başka kurmaca karakterler ve tarihsel olaylar ile birlikte değerlendirerek yeni bir yaklaşım ile konuyu ele almayı amaçlamaktadır. Bu sayede medyadaki olumsuz siyahi temsillerine ilişkin farkındalığın artmasına katkı sağlanacaktır. ABD medyasındaki siyahi temsilleri ve bunların üzerinden ötekileştirmenin yöntem ve sonuçlarının anlaşılması bu tarihsel hataların tekrarlanmasının önüne geçilmesi için önemlidir. Bu çerçevede sanatsal üretimde sansürün yeri ve ifade özgürlüğü de tartışılacak konulardandır.

Tom ve Jerry çizgi filmlerinde siyahilere yönelik ırkçı şakalar ve karakterler çalışma kapsamında incelenmiştir. Bu incelemeler Amerika Birleşik Devletleri'ndeki siyahilere yönelik dönemdeki gelişmeler ile karşılaştırılmıştır. Tarihsel bağlam ile değerlendirildiğinde siyahi temsillerinin ABD toplumu içerisinde yarattığı hassasiyetler daha iyi anlaşılacaktır. Çalışma kapsamında *Tom ve Jerry* üzerinden çizgi filmlerdeki ırkçı temsillerin etkileri, bu olumsuz etkilere yönelik alınan kararlar ve bu kararların sonuçları yeni çıkarımlar ile ele alınmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, *Tom ve Jerry* çizgi filmlerindeki siyahilere yönelik ayrımcılık içeren unsurları ortaya koymaktır. Bu tür şakalara kamuoyu tarafından verilen tepkiler ve bu tepkiler doğrultusunda yapımcıların ürettiği çözümler de çalışma kapsamındadır. Ayrıca, ırkçı esprilerin veya yapıtların gerçek hayattaki etkisi, tarihsel örnek olaylarla ele alınacaktır. Siyahilere yönelik aşağılayıcı şakaların, diğer azınlıklara yönelik şakalardan farklı bir perspektifle ele alınması gerekliliği de eleştirilecek ve bu bağlamda, tarihsel örnekler ve konular *Tom ve Jerry* kısa çizgi filmleri üzerinden incelenecektir.

Bu araştırma ve tartışmalar sayesinde öncelikli olarak ABD'de siyahi temsillerine yönelik hassasiyetlerin kaynaklarının anlaşılması hedeflenmektedir. Bu hassasiyetin sonuçları ve etkileri üzerine tartışma ortamı oluşturulması çalışmanın bir diğer hedefidir. ABD'deki siyahilerin ötekileştirilmesine katkı sağladığı iddia edilen stereotiplerin anlaşılması, haberlerden sosyal medya içeriklerine güncel medya ortamlarında pek çok öteki grubunun nasıl oluştuğuna ve bunun toplumsal bilinç dışındaki sonuçlarına dair öngörü kazanılmasına katkı sağlayacaktır.

ABD'de Irkçı Anlatıların Etkileri

ABD'de siyahilere yönelik aşağılayıcı temsillerin en ünlülerinden biri Minstrel şovlardır. 1830'larda ilk örnekleri başlayan bu ırkçı şovlar, 1843 yılına gelindiğinde gelişkin bir hale dönmüştür (Watkins ve diğerleri.. 1996 s. 141). Bu şovlardaki en bilinen kısım da *Jim Crow* performanslarıdır. Bu performanslarda kullanılan giyim biçimi, hareket tarzı, dans, aksan ve *siyahi yüz makyajı (blackface)* pek çok alanda bu gösterilere referans veren bir şekilde kullanılmıştır (Lott, 1993, s. 48). 1865'te köleliğin kalkmasına karşın, siyahilerin beyazlar ile birlikte uyum ve eşitlik içerisinde yaşamasına engel olan yerel ayrımcılık yasaları konulmuştur. Bu ayrımcılık yasalarının ortadan kalkması için köleliğin kalkmasının ardından 100 yıl daha gerekmiştir. 1964'te *Sivil Haklar Kanunu (The Civil Rights Act)* ile ırk temelli ayrımcılığın yasal ayağı son bulmuştur (Uhl, 2015, s. 10). Bu ayrımcılık yasalarına halk arasında *Jim Crow* yasaları denmesi bu ayrımcılık hissini sanatsal performanslar ile pekiştirildiğini işaret etmektedir.

Kurmaca karakter ve ABD'deki ırkçı yasalar arasındaki bir diğer ilişki de Uncle Tom karakteridir. Uncle Tom karakteri aslen 1852'de beyaz bir kadın olan Harriet Beecher Stowe tarafından yazılmış *Tom Amcanın Kulübesi (Uncle Tom's Cabin)* romanındaki kurmaca karakterdir. 1850'de Kaçak Köle Yasası (The Fugitive Slave Act) ismi ile çıkan, özgür eyaletlere kaçan kölelerin kaçak sayılarını esir oldukları eyaletlere geri getirilmesi ve sahiplerine teslim edilmesi yönündeki yasaya tepki olarak Harriet bu romanı yazmıştır. Siyahların uğradığı haksız muameleye dikkat çekmek amacıyla yazılan romanda, cinsel istismarcı beyaz sahiplerinden kaçmış siyahi kadınların bulunamaması için Uncle Tom kadınların yerlerini söylemeyi reddeder. Bunun üzerine siyahi kadınların peşindeki beyazlar işkence etmek amacı ile Uncle Tom'u dövmeye başlar. Uncle Tom kaçanların yerini söylemekten dövlere ölmeyi tercih eder, bir anlamda şehit olur. Siyahilerin uğradığı zulme dikkat çekmeye çalışan bu kurmaca roman büyük bir başarı yakalayarak ABD'nin en çok satan ve en bilinen romanları arasına girmiştir. Minstrel şovlar romanın bu başarısından dolayı Uncle Tom karakterini şovlarına eklemeyi uygun görmüşlerdir. Ancak romandaki yüceltici niteliklerdeki karakter ırkçı Minstrel şovlarda yerini alçaltıcı bir yaşlı betimlemesine bırakmıştır (Turner, 2008). Minstrel şovlardaki Uncle Tom karakteri adeta romandaki karakterin tam tersi kişilik niteliklerindedir. İtatkar, korkak ve beyaz sahiplerine düşkün bir karakter olarak betimlenmiştir. Pek çok farklı mecrada da bu zayıf yaşlı siyahi nitelmesi Uncle Tom adı ile yinelenmiştir. Minstrel şovların başını çektiği bu alçaltıcı çağrışım ilerleyen yıllarda Uncle Tom nitelmesinin negatif çağrışımlara sahip olmasına, terimin ABD toplumunda ırkçı ve yakışsız kabul edilmesine neden olmuştur.

1905 yılında yazılmış olan *Clansman* romanından uyarlanan *Bir Ulusun Doğuşu* (*Birth of a Nation*) 1915 yılında, D. W. Griffith tarafından çekilmiştir. Film siyahilere karşı pek çok düşmanca nitelemenin yanı sıra, örgütlü militarist devletten bağımsız şiddet kullanan bir mücadelenin gerekliliğini de işaret ederek doğrudan siyahilere yönelik sistemli şiddet için yol göstermektedir. Sinemanın erken yıllarında büyük bir teknik başarı ile gerçekleştirilen bu film, topluma siyahileri pek çok aşağı ve tehlikeli nitelik ile betimlemektedir. Filmde siyahiler yer yer karikatüristik temsiller ile betimlenmektedir. Genellikle abartılı ve yer yer komik hareketler yapmakta, bayağılıklarını vurgulayan yüz mimikleri kullanmaktadırlar. Sahne arka planında bulunan siyahi karakterlerden biri, artık klişeleşmiş bir siyahi karikatürüne uygun şekilde karpuz yerken görülmektedir. Siyahilerin yerel bir mecliste nasıl görüntüler oluşturduğunu gösteren sahnelerde ise siyahi bir birey mecliste ayağa kalkmış bir yandan ortalığa laf atarken bir yandan da tavuk yemektedir. Bir diğeri ayakkabılarını çıkarmış ve çıplak ayaklarını yüksek bir yere koyarak kaykılmış bir şekilde makamın ciddiyetine aykırı bir şekilde oturmaktadır. Siyahiler ve beyazlar arasında evliliği olanaklı kılan yasanın geçmesinin ardından meclisteki siyahilerin kötücül bakışlar ile beyaz kadınları süzdüğü, korkan beyaz kadınların kaçıştığı gösterilir. Filmin ilerleyen sahnelerinde bir beyaz kadın siyahi bir birey tarafından tecavüze uğramamak için yüksek bir noktadan atlayarak intihar eder. Beyaz başrol olan Ben Cameron karakterinin aşık olduğu beyaz kadın Elsie karakteri de son anda melez siyahi (mulatto) vali Silas Lynch'in tecavüzünden kurtulur. Filmde iki siyahi karakter olumlu gösterilir bunlar da efendilerine sadık olan hizmetçi yaşlı adam (Uncle Tom stereotipi) ve biraz kilolu hizmetçi kadındır (Mammy stereotipi). İtaatkar siyahi hizmetçiler dışında film genel olarak siyahilerin çoğunluğu ele geçirmelerinin ardından devlet eli şiddet ve tecavüze başladığını anlatmakta ve *Ku Klux Klan'ın* (KKK) bu şiddete bir direniş olarak kurulduğunu göstermektedir. Filmde yer alan, KKK ile ilişkili ve filmin afişinde de yer alan bir başka sembol de haç yakmaktır. Bu sembol barışçıl davranışın sona erdirildiğini ve şiddet içerikli çözümler üretileceğini bildiren bir semboldür (Encyclopedia of American Civil Liberties: Volumes A-Z, 2021, s. 383). Film burada bahsedilenlerin yanı sıra ayrı bir çalışma konusu oluşturacak kadar çok, siyahilere yönelik düşmanlığı besleyecek farklı öyküsel ve görsel bileşenleri içermektedir.

Film, Ku Klux Klan'ın bir anlamda tekrar kurularak aktif olduğu ikinci döneminin başlamasında ve yıllar boyu sürecek siyahilere yönelik kundaklama, bombalama, darp, silahlı saldırı gibi ölümlü olayların gerçekleşmesinde bir katalizör görevi görmüştür. Bu durumun bir nedeni de dönemin ABD Başkanı Woodrow Wilson'un hem filmin galasını Beyaz Saray'da yaptırmış olmasıdır, hem de filmin tarihsel gerçekleri belirttiğini ifade etmesidir (Gordon, 2017, Bölüm 1). Dönemin hükümet kanalı ile filmin desteklenmiş olması siyahilerin içinde bulunduğu toplumsal yapıyı daha iyi anlamamızı sağlamaktadır.

1927 yılında Frances Payne Bolton tarafından kurulan ve sinemanın özellikle gençler ve çocuklar üzerindeki etkilerini araştıran bir kurum olan Payne Fund Studies (Payne Araştırma ve Deneysel Fonu) (Onat, 2012, s. 89) 1933 yılında, 434 ortaokul ve lise öğrencisi üzerinde, Illinois Kasabasında, *Bir Ulusun Doğuşu* filminin etkileri üzerine deney yapmışlardır. Çocukların Afrika kökenli Amerikalılara karşı olumlu görüşleri 11 ile 0 arasında derecelendirilmiştir. Filmde önce bu puan 7.46 iken filmde sonra bu puan 5.93'e düşmüştür. Beş ay sonra tekrar test yaptıklarında ise filmi izlemeden önceki aslı görüşlerine sadece kısmen dönmüş olduklarını gözlemlemişlerdir. Araştırmacılar *Bir Ulusun Doğuşu* filmi için "Şimdiye kadar yaptığımız tüm deneyden daha büyük bir etkisinin olduğunu bulduk" demişlerdir (Lang, 1994, s. 199). İnsanların fikrini değiştirmede, özellikle de genç izleyici kitlesinde, bir tek sanat ürününün dahi ne derece etkili olabileceğini bu örnek net bir biçimde göstermektedir.

Pek çok kaynakta da belirtildiği üzere *Tom Amcanın Kulübesi* (1852) romanı ve *Bir Ulusun Doğuşu* filmine kaynaklık eden *Clansman* (1905) romanının senaryoları arasında anlatsal bir benzerlik vardır. Kölelik, sınıfsal farklılık ve kadın kurbanın uğradığı şiddet aynı kalırken anlatımın hangi tarafı kurban göstererek kimden yana sempati topladığı değişmiştir. Linda Williams bu durumu "Griffith'in filmi köleler için duyulması gereken sempatiyi tersine çevirerek bu kölelere sahip olan efendilerine duyulmasını başarmıştır" diyerek filmin etkisini ifade etmiştir (Locke, 2009, s. 111). Bu açıdan *Bir Ulusun Doğuşu* filmi yazıldığı yıl büyük başarı sağlayan *Tom Amcanın Kulübesi* romanının bir nevi rövanşidir. *Tom Amcanın Kulübesi* romanından büyük bir farkla *Bir Ulusun Doğuşu* filmi sadece sempati toplayan bir yapı ile sınırlı kalmayıp organize suçlarda insanları teşvik eden şiddet kullanmayı öneren bir propaganda filmidir. İki eser arasındaki en önemli fark bu noktadadır ve bir anlatıyı diğerinin karşılığı gibi düşünmek bu nedenle adil olmayacaktır. *Bir Ulusun Doğuşu* sadece sempati ve kanı oluşturmamış, şiddet eylemlerine nasıl geçileceğini de filmin içerisinde betimleyerek bir yol gösterici olmuştur.

Siyahilere ilişkin ABD de kullanılan Irkçı Stereotipler

ABD'de siyahileri aşağılayıcı nitelikler taşıyan pek çok karakter stereotipi bulunmaktadır. Bu stereotipler yoğun olarak Minstrel şovlar ile anılsa da çocuk kitapları, şarkılar, reklam afişleri, televizyon programları, sinema filmleri

gibi her türlü görsel mecrada bulunmaktadır. Çizgi filmlerde de yinelemelerini gördüğümüz bu aşağılayıcı stereotipler çoğu zaman mizah amacı ile oluşturulmuşlardır. Bu amaç ilk anda bu nitelermelerin masum algılanmalarına neden olmakla birlikte toplum algısı üzerinde yarattığı olumsuz etkiler süregelen tartışma konusudur. Bu stereotip karakterlerin başlıcaları, The Brute, Picaninny, Jezebel, Golliwog, The Coon, Uncle Tom ve Mammy dir (Coombs ve Batchelor, 2014, s. 93).

The Brute (Vahşi Adam), siyahilerin Afrika kabile yaşamındaki hallerinin abartılarak karikatürize edilmiş halleridir. Bu temsilde karakter ilkel, az ya da hiç kıyafete sahip olmadan, elinde genellikle mızrak veya sopa ile kimi zaman yamyamlık yaparken gösterilir. Bu temsil ile modern ve zararsız beyazların karşısında siyahiler az gelişmiş ve tehlikeli bir imge ile oluşturulmaktadır.

Bir diğer stereotip olan picaninny, siyahi çocuk ve bebekleri için kullanılmaktadır. Kafaları kimi zaman tamamen saçsız parlak bir şekilde, kimi zamanda her yöne çıkan düzensiz saçlar ile temsil edilmiş, kimi temsilde de bu düzensiz saçlarının uçlarında ayrı küçük kurdeleler ile gösterilmişlerdir. Sıklıkla karpuz yerken, timsah tarafından kovalanırken veya timsah tarafından yenilirken gösterilmektedirler. Bu durumun sadece espri olmadığına siyahi bebeklerin ABD tarihinde timsahları yakalamak için canlı yem olarak kullanıldığına dair kanıtlar da bulunmaktadır (Fievre, 2021). Bu stereotip ile siyahi çocuklar, canlı yem olarak kullanılmasının bile normal olduğu, önemsiz, çirkin, zavallı yaratıklar olarak gösterilmektedir.

Jezebel, cinsel açıdan aşırı istekli ve davetkar biçimde gösterilmiş, objeleştirilmiş siyahi kadın stereotipine verilen addır. Bu özellikleri nedeni ile bu tiplere sadece ırkçı değil aynı zamanda kadın cinsiyetini de aşağılayan bir nitelmedir. Bu stereotip ile siyahi kadınların cinsel isteklerinin esiri olmuş basit insanlar olduğu vurgulanmıştır. Bir yandan da diğer vasıflarından dışlanan siyahi kadınların, salt cinsel obje olarak algılamalarında bir sorun olmadığı dayatılmaktadır.

Golliwog, insandan çok bir çeşit canavara benzeyen ürkünç bir siyahi nitelmesidir. Bir çizer ve yazar olan ABD'li Florence Kate Upton tarafından 19. yy'ın sonlarında oluşturulmuş kurmaca bir karakterdir. Hikaye kitaplarında yer almasının ardından oyuncak bebeği ve hediyeelik eşyaları da Avrupa ve ABD de üretilmiştir. Bu siyahi tasvirinde, düzensiz saçların eklendiği simsiyah bir yüze, iki yuvarlak bembeyaz göz ve kıpkırmızı dudaklar eşlik etmektedir. Anatomisi de insan dışı bir şekilde bir miktar orantısız olan karakterin, kıyafetleri de abartılı bir biçimde oluşturulmuştur. Belki de oyuncak bebeğinin kolay üretilmesi göz önünde bulundurularak, kitapta yer alan resimlerde bu derece absürt özellikler ile tasarlandığı iddia edilebilir. Gerekçesi ne olursa olsun orjinini oluşturan çocuk kitaplarında yer alan illüstrasyonlarda bu karaktere gayet zarif görünen iki adet beyaz tenli çocuk kuklanın da eşlik etmesi ilgi çekici bir noktadır. Golliwog'un tasarımları biçimsel olarak Minstrel şovlarda oluşturulmak istenen garip siyah bir palyaçoya benzeyen imgeye oldukça yakındır. Canavara yakın son derece korkunç görünüşü ile bu stereotip siyahi bebekleri insan dışı olarak nitelermekte ve ötekileştirmektedir.

The Coon (rakun kelimesinden türemiş, argoda onursuz kişi anlamındadır), tembel, sakar, işe yaramaz, çalışmaya isteksiz, bozuk bir İngilizce ile konuşan çeşitli tasvirlerinde de tavuk hırsızlığı veya başka ufak hırsızlıklar peşinde olan siyahi stereotipidir. Oldukça zayıf ve eski püskü bir kılıkla tasvir edilmektedir. Bu olumsuz olduğu ortada stereotiplerin yanı sıra sözde olumlu siyahi tiplermeler de bulunmaktadır.

Uncle Tom (Tom Amca), orta yaş üstü, kimi zaman ortalamadan biraz kısa tasvir edilen, siyahi köle karakteridir. Kimi zaman işçi kıyafetli, kimi zaman da hizmetkar kostümlüdür. Genellikle gülümserken ve itaatkar bir şekilde hizmet ederken temsil edilmektedir. İlginç bir şekilde Türkiye'de de kimi restoran girişlerinde bu siyahi tiplermenin heykelini elinde menü tutarken veya servis tepsiyle gülümser halde gözlemlmek mümkündür.

Mammy (kelime İngilizce anne kelimesi olan mommy kelimesinin siyahi ağız ile söylenenine benzemektedir), bir anlamda Uncle Tom karakterinin dişi karşılığıdır. Biraz iri bir fiziğe sahip, kendi siyahi ailesine ilgisizken hizmetkârı olduğu beyaz aileye yardım etmekten son derece mutlu olan, hemen hemen hep gülümseyen, itaatkar, siyahi, orta yaşlarında olan kadın hizmetkar temsilidir. İtaatkar ve halinden mutlu bu iki tiplere (Uncle Tom ve Mammy) bir anlamda siyahilerin hizmet etmekten ve dolayısı ile içinde buldukları kölelik durumundan bir şikayetleri olmadığını nitelermektedir. Bu niteliğiyle de köleliğin olumlu bir durum olarak gösterilmesine katkı sağlayan karakterlerdir.

Doğrudan siyahileri aşağılayan ve niteliksizleştiren stereotip karakterler bir anlamda bilinçdışında siyahilerin bu durumu hakettiğini nitelermektedir. Mutlu köle stereotipleri, Uncle Tom ve Mammy, bu durumun siyahiler için iyiliğine işaret etmektedir. Bu tiplermelerin ve adlandırmaların yanı sıra sambo, nigger veya rastus gibi pek çok hakaret nitelermesi taşıyan geniş çeşitliliğe sahip argo adlandırmalar ve bunlarla ilişkili stereotipler de siyahileri nitelermek için kullanılmaktadır (Stollznov, 2020, s. 23). Siyahi ve beyaz bireyin birlikteliğinden doğan melez kişiler için çeşitli kolonici Avrupa ülkeleri Mulatto kelimesini kullanarak diğer siyahilerden bu grubu ayırsa ve

siyahilerle melezler aralarında bir hiyerarşi oluştursa da ABD bu yolu izlememiştir. ABD de siyahiler ve melezler arasında bu tarz bir ayrıma genellikle gidilmemiş ve siyahi atası olan melez kişiler de melezlik taşımayan siyahiler ile aynı kategoride değerlendirilmiştir (Jordan, 1962 s. 187). Bir anlamda siyahiler ve melez siyahiler toplumun ötekisi olarak eşit biçimde dışlanmıştır. Siyahi insanlara yönelik ABD'deki bu isimlendirmeler ve karikatürize karakter stereotipleri bu toplumsal dışlama durumunun bir sonucu olduğu kadar var olan durumu onaylama özelliğine de sahiptirler. Bu kurmaca stereotipler, olumsuz özelliklerin siyahi insanlarla ilişkili olduğuna dair toplumun üzerinde bir yanılısma oluşturmaktadırlar.

Siyahi insanları aşağılayıcı nitelikteki bu betimlemeler ABD kültürünün içerisinde çok sayıda örnek ile farklı ortamlarda tekrar tekrar oluşturulmuştur. Bu nitelermeler ile oluşturulmuş çeşitli örnekler 1996 yılında Ferris Eyalet Üniversitesinde, Jim Crow Müzesi kurularak bir araya getirilmiştir. Müze bünyesinde 9000'in üzerinde parça bulundurmaktadır (Householder, 2012). Bu stereotiplerin kullanımı toplumun geneli tarafından ırkçı ve yanlış olduğu kabul edilmekle birlikte, başta internet ortamı olmak üzere ufak hediyelik eşyalar ve propaganda afişleri gibi çeşitli mecralarda aynı karakter stereotiplerinin üretilmesine ve kullanılmasına 2023 itibari ile halen devam edilmektedir. Karikatürize edilmiş siyahi karakter stereotiplerinin cinsiyet, biçimsel tasarım, kişilik, yaş ve vücut yapıları farklı olmakla birlikte hepsinin ortak noktası ekonomik ve sosyal sınıf başta olmak üzere toplumun sosyoekonomik anlamda dezavantajlı tabakasını işaret etmeleridir. Tüm bu stereotiplerin bir diğer ortak özelliği de siyahilere özgü anatomik niteliklerin gerçeküstü bir şekilde abartılmasıdır. İri kırmızı dudaklar, öne çıkık çene ve simsiyah bir şekilde en koyu tonda ifade edilen ten rengi ile geniş bir spektrumda olan ırksal farklılıklar en uç hali ile karikatürize edilmektedir.

Tom ve Jerry'deki Irkçı Siyahi Stereotipler ve Bu Örneklerle İlişkin Okumalar

1940 yılında *Metro-Goldwyn-Mayer* (MGM) Stüdyoları altında çalışan William Hanna ve Joseph Barbera, *Tom ve Jerry* çizgi filmlerini üretmeye başlamıştır. *Tom ve Jerry*, 13 kere Oscar'a aday gösterilmiş, yedi keresinde Oscar'ı kazanmış dünya çapında başarılı bir çizgi seridir (Grant, 2006, s. 35). Bu başarıların yanı sıra çeşitli eleştirilere maruz kalmış ve bu eleştiriler sonucunda kimi bölümleri kısmen veya tamamen sansüre uğramıştır. Minstrel şovlarla özdeşleşen ırkçı espriler 1954 yılı öncesi pek çok çizgi filmde kullanıldığı gibi *Tom ve Jerry*'nin de kimi bölümlerinde zaman zaman kullanılmıştır. William Hanna ve Joseph Barbera'nın yönetmenliğini yaptığı 114 kısa çizgi filmde sadece birkaç tanesinde tartışmalı siyahi yüz makyajı, picaninny ve benzeri siyahilere yönelik espriler kullanılmış bunlar da şovun içerisinde domine edici nitelikten uzak bir şekilde anlık olarak yer almıştır. Kimi bölümlerde Amerikan Yerlilerine ve Asyalılara yönelik ırkçı karikatürize anlatımlar da kullanılmakla birlikte bunların miktarı ve süreleri daha da azdır.

İlk *Tom ve Jerry* çizgi filmi olma özelliği de taşıyan 1940 tarihli *Puss Gets The Boot* tartışma yaratan siyahi hizmetçi *Mammy Two Shoes* karakterinin de ilk kez izleyici karşısına çıktığı bölümdür. Mammy Two Shoes karakterinin, ırkçı mammy stereotipinde gerçekleştirilmiş olması karaktere ilişkin itirazların kaynağıdır. 1940'tan 1952'ye kadar Mammy Two Shoes karakteri 19 bölümde yer almıştır. (*Puss Gets the Boot* 1940, *The Midnight Snack* 1941, *Fraidy Cat* 1942, *Dog Trouble* 1942, *Puss N' Toots* 1942, *The Lonesome Mouse* 1943, *The Mouse Comes to Dinner* 1945, *Part Time Pal* 1947, *A Mouse in the House* 1947, *Old Rockin' Chair* Tom 1948, *Mouse Cleaning* 1948, *Polka-Dot Puss* 1949, *The Little Orphan* 1949, *Saturday Evening Puss* 1950, *The Framed Cat* 1950, *Sleepy-Time Tom* 1951, *Nit-Witty Kitty* 1951, *Triplet Trouble* 1952, *Push-Button Kitty* 1952) Mammy Two Shoes karakterinden bağımsız bir şekilde Jerry de Tom'u yanıltmak amacı ile kılık değiştirdiği *The Milky Waif* (1946) adlı bölümde kendini boyayarak mammy stereotipine uygun şekilde bir sahnede siyahi kadın kılığına girmiştir. Jerry bu sırada siyahi kadın ağzı ile konuşarak ta bu stereotipin etkisini arttırmıştır.

Mammy Two Shoes karakterini, siyahi kadın sanatçı Lillian Randolph seslendirmiştir (McCann, 2022, s. 278). Tarihsel bağlamından kopuk bir şekilde ele alındığında *Tom ve Jerry*'deki bu karakter siyahilere yönelik ağır olumsuz bir nitelermeye benzemektedir. Ancak pek çok örneği olan mammy ırkçı stereotipine örnek teşkil etmektedir. Mammy Two Shoes karakterin adının ilk kısmı olan Mammy de bu stereotipe işaret ettiğini göstermektedir. Bu nedenle Mammy Two Shoes ismi bile kendi başına ırkçı bir nitelermeye içermektedir. İsmi ikinci kısmı da bir İskoç hikayesi olan *Goody Two Shoes* hikayesini ve kurmaca başrol karakteri Margery Meanwell'i akla getirmektedir. *Goody Two Shoes* hikayesinde Margery Meanwell tamahkar, uysal ve iyi niyetli kalması nedeni ile talihi yaver gider ve zengin bir dul ile evlenir. Masal bu erdemli nitelikleri sürdürüp sabreden kadın sonunda ödüllendirilir mesajını aktarmaktadır. Her ne kadar *Goody Two Shoes* hikayesinin karakteri beyaz bir kadın olsa da Mammy stereotipi için de bu mesajlar tekrarlanmaktadır. Mutlu hizmetkar imajının doğrudan aşağılayıcı veya düşmanlaştıran bir niteliği olmamakla birlikte sorun siyahi kadınların ABD medyasında uzun süre sadece bu rol ile temsil edilmiş olmalarıdır. Siyahi kadınlar medyada hizmetkar rolünün dışında toplumun diğer kesimlerinde bir başka rolde temsil edilmemişlerdir. Kölelik sonrası ayrımcılık döneminde, siyahi kadınların sadece hizmetkar olarak gösterilmesi gibi stereotipler, ABD'de ötekileştirmeyi onayıcı bir niteliğe hizmet etmiştir. Bu tarihsel süreç,

ABD’de siyahilere yönelik stereotiplerin rencide edici ve ırkçı kabul edilmesine neden olmuştur. Aynı tarihsel süreçten geçmemiş veya bu süreci bilmeyen dünyanın diğer bölgelerinde, siyahilere yönelik hassasiyetlerin anlaşılması bu ve benzeri nedenler ile zordur.

Yüzü görünmeyen Mammy Two Shoes karakterinin çoraplarında yoksulluğunu işaret eden yamaları, kimi bölümlerde elbise ve önlüğündeki yırtıklar ile yıpranmış kıyafeti ve seslendirmesinin abartılı bir aksan ile gerçekleştirilmesi karakteri ötekileştiren diğer nitelikleridir. Kısa çizgi filmlerde ev sahipleri ortada yoktur ve Mammy Two Shoes ev sahibine benzer bir şekilde Kedi Tom’un üstü roldedir. Ancak devamlı ev işleri ile ilgileniyor oluşu ve hizmetçi önlüğü taktığı gündelikçi kostümü siyahi kadının toplum içindeki rolünü izleyiciye aktarmaktadır. Neşeli ve anaç bir karakter olan Mammy Two Shoes, biraz tombul ve görece kısadır. Bu özellikler de olumsuz olmamakla birlikte, aşağılayıcı amaçla gerçekleştirilmiş hediyelik eşyalardan, *Bir Ulusun Doğuşu* filmindeki siyahi hizmetçi kadın rolüne kadar pek çok mammy örneği ile ortaktır. Sinemadaki en ünlü mammy rolü oynayanlardan Louise Beavers 150’nin üzerinde filmde ev temizlikçisi, aşçı veya hizmetçi rolünde oynamıştır (The Oxford Handbook of African American Language, 2015, s. 745). Siyahi kadınların medyada çok sayıda ve tek yönlü bir rol ile temsil ediliyor olmaları mammy stereotipinin sakıncalı olmasının ana nedenidir. Bu tek yönlü temsil ve yinelenme toplumun bilinçdışında siyahi kadınların sosyal sınıftaki yerlerini oluşturan bir hal aldığı için sakıncalıdır.

Mammy stereotipinin yanında bu stereotipin erkek karşılığı kabul edilen yaşlı uysal siyahi köle uyarlaması Uncle Tom karakteri doğrudan *Tom ve Jerry*’de bir karakter olarak yer almamıştır. Ancak bu stereotipe gönderme yapan bir espiri serinin 1948 yapımı *Old Racking Chair Tom* filminde kullanılmıştır. Eve gelen Lightning (Yıldırım) isimli kedinin yanında yavaş ve çaresiz kalan Tom’un afallamasını fırsat bilen Lightning bir anda Tom’un eline baston tutuşturur ve Minstrel şovlarda kullanılan peruklara benzer bir biçimde beyaz pamuk ile Tom’a siyahilere özgü dökülmüş saç benzer bir peruk yapar. Görünüşü, titreyen hareketi ve isminin de katkısı ile kedi Tom, Uncle Tom stereotipine atıf yapar hale dönüşmüştür. O sırada Mammy Two Shoes yeni kedi Lightning’e şöyle seslenir. “Evet Lightning, zavallı yaşlı Tom’a iyi bak.” Bu replik de Uncle Tom stereotipine bir göndermedir.

Minstrel şovlarda kullanılan siyahi yüz makyajı (blackface) ırkçı nitelemeyi sembolize eden büyük bir tabu haline dönüşmüştür. Karakterlerin blackface haline dönüşmeleri kimi zaman yüzlerinde patlayan patlayıcılar nedeni ile (*Yankee Doodle Mouse 1943, A Mouse in The House 1947, Safety Second 1950*), kimi zaman ayakkabı boyası, mürekkep veya kömürle yüzleri boyanarak (*The Milky Waif 1946, Mouse in Manhattan 1945, Mouse Cleaning 1948*), kimi zaman alev alıp yanmaları sonucu (*Life with Tom 1953, The Little Orphan 1948*), kimi zaman yüzlerine sıçrayan çamur ile (*The Truce Hurts 1948*), kimi zaman da yüzlerine üflenen duman ile (*Casanova Cat 1951*) gerçekleşmiştir. Blackface’in kullanıldığı bazı durumlarda karakter sadece blackface makyajı ile şaşkın bir halde kalırken, bazı durumlarda picaninny, brute, mammy ve coon stereotiplerine uygun biçimde görüntüsü tamamen değişmekte veya oyunculukları bu yönde olmaktadır. Bu dönüşümlerdeki bazı örnekler oluş şekilleri ve ekranda kalış süreleri ve minstrel şovlara olan yüksek benzerlikleri nedeniyle diğerlerinden öne çıkmaktadırlar.

Mouse Cleaning (1948) kısa filmde Tom kömüre düşmesinin ardından sadece blackface makyajlı halde çıkmaz. Hareketleri ve yürüyüşü de son derece çekinik korkak bir yapıdadır. Bir başka sorunlu noktada bu anda karikatürize edilmiş bir siyahi aksanı ile konuşmasıdır. Bu aksanlı bozuk konuşmayı siyahi ABD’li Stepin Fetchit seslendirmiştir (Browsh, 2021, s. 257). Seslendirme ile karakter sadece siyaha boyanmamış, siyahi betimlemesine de dönüşmüştür. Blackface makyajının oyunculuk ve seslendirme ile de desteklenmesi bu bölüm karşısında oluşan tepkilerin artmasına neden olan bir diğer etkidir.

Casanova Cat (1951) isimli bölümde ise doğrudan Minstrel şovlara gönderme yapan bir sahne vardır. Bölümde beyaz bir kedi olan Toodles Galore Lena Cat’in ilgisini çekmek için Tom, Jerry’i kurdele takılmış olarak sunmaktadır. Tom’un Jerry’nin suratına sigara üfleyerek blackface makyajına sahip olmasını sağlaması ile bölümdeki Minstrel şovlarına ilişkin gönderme başlar. Tom, Jerry’e taktığı hediye fiyongunu çevirerek papyona dönüştürür. Bu papyon Minstrel şovlarda yer alan Jim Crow performanslarına doğrudan bir göndermedir. Makyaj ve kostümün ardından Jerry’nin üzerinde durduğu tabağın altında çakmak yakarak dans etmesini sağlamaktadır. Dansla birlikte Minstrel göndermesi tüm *Tom ve Jerry* bölümleri içerisinde en belirgin şekli ile gerçekleşmiştir.

His Mouse Friday (1951) siyahilere yönelik alçaltıcı ilkel nitelemesini merkezine alan bir bölümdür. Issız bir adaya düşen Tom açtır ve aynı adada tatilde görülen Jerry’i yemeye çalışır. Yerlilerin kulübelerinin olduğu kazan, mızrak, etobur dişli korkutucu maske gibi yamyamlık çağrıştıran objelerin olduğu bir sahnede Tom korkuya kapılır. Bu durumu fırsata çeviren Jerry, kazanın isi ile kendini siyaha boyar, eline ufak bir mızrak alır ve ardından yamyam siyahi taklidi yapar. Tom’u yemek için kazana yerleştirdikten sonra ateşin çevresinde ilkel bir dans gerçekleştirirken arada Minstrel şovlardaki dansları çağrıştıran komik figürler de yapar. Tüm bu sırada da arada İngilizce kelimelerin barındığı sahte bir ilkel dille konuşmaktadır. Siyahi insanlar gelip Tom’u görür. En öndeki

dudaklarını yalayarak “Barbekü Kedi” der ve ardından tüm kabile Tom’u kovalamaya başlar. Bu duruma gülen Jerry’i de (tasarımı Jerry’e çok benzeyen ancak kendinden daha iri yapılı, büyük kırmızı dudaklı) yamyam bir siyahi farenin kovalaması ile film son bulur. Bu bölüm tamamen siyahilerin ilkel, vahşi ve hatta yamyam olarak aktarıldığı ırkçı stereotipin (The Brute) çevresinde oluşturulmuştur.

Tom ve Jerry kısa filmlerinde tepki çekmemekle beraber konunun içerisinde değinilebilecek bir karakter daha vardır. Serseri siyah bir sokak kedisi olan bu karakter, Butch’tır. Çeşitli bölümlerde yer alan bu kedi karakteri birbirinden farklı özellikler sergilemektedir. Bunların başlıcaları; sokakta yaşaması, çöpten yemek toplaması, kimi bölümde Tom’un evinden yemek çalması, şiddete yatkın kabadayı karakteri tekrar eden genel kişilik yapılarıdır. Bu nitelikleri ile ABD’de siyahi olumsuz stereotipi olan coon stereotipine benzerlikler göstermektedir. Ancak siyahilere yönelik ırkçılık ile ilgili tartışmalarda hedef haline gelmemiştir. Bunun temel olarak iki nedeni olabilir; ilk olarak blackface yüz makyajını çağrıştıran (kırmızı ağız çevresi gibi) güçlü görsel nitelikler ile tasarlanmamıştır. Hareketleri de tasarımında olduğu gibi siyahiler ile özdeşleştirilen mistrel şovlardaki yapılardan uzaktır. Siyahi temsili olarak algılanmamasının en güçlü nedeni de karakterin seslendirmesinin siyahi ABD’li seslendirme sanatçıları tarafından gerçekleştirilmemiş olmasıdır (Persons, 2004, S. 142). Bu ilginç örnek çizgi filmlerde siyahilere yönelik temsillerin aşağılayıcı kabul edilmeleri için tarihsel kodlara sahip olmaları gerektiğini işaret etmektedir.

Tom ve Jerry’nin Siyahilere yönelik ırkçı Nitelermelere İlişkin Uğradığı Değişimler

Siyahilere yönelik ırkçı şakaların *Tom ve Jerry*’nin yapımının gerçekleştiği yıllarda yaygın olarak kullanıldığı ve normal kabul edildiği kullanılan savunmalardandır. Ancak *Tom ve Jerry* bölümleri bu savunmayla örtüşmeyen bir şekilde 1940 yılında yapılmaya başlanmıştır. Yapıldığı dönemde ayrımcılık yasalarının etkileri sürmektedir ve bu duruma karşı tepkiler de yaygın bir şekilde gerçekleşmektedir (Clements, 2020, s. 84).

Hak arayan kurumların başında da siyahi vatandaşların hakları için 1909 yılında kurulmuş bir sivil toplum örgütü olarak olan *Renkli Kişilerin Gelişimi Derneği* (National Association for the Advancement of Colored People, NAACP) gelmektedir (Marsh, 2005, s. 15). 1942 yılında NAACP yaptığı baskılar sayesinde, Hollywood stüdyolarına aşağılayıcı ırkçı rollerin terk edilmesini ve siyahileri toplumun diğer rollerinde de gösterilmesini, (ayrıca) stüdyoların teknik kademelerinde siyahilerin basit işlerden başlatılarak bu kademelere entegrasyonunun sağlanmasını kabul ettirmiştir (Rodgers, 1983, s. 7). Hollywood stüdyolarına kabul ettirilen bu şartlar göstermektedir ki *Tom ve Jerry*’nin ilk kısa filmlerinin yapıldığı 1940’lı yıllarda dahi içinde yer alan ırkçı espriler ABD toplumunun çeşitli kesimlerinde kabul görmemekte hatta tepkilere neden olmaktadır.

1949 yılında *Tom ve Jerry*’nin *Lonesome Mouse* bölümü yayınlanır. NAACP, *Tom ve Jerry*’den bağımsız farklı iki yapımla birlikte *Lonesome Mouse* filmini de protesto etmiştir (Scott, 236, s. 209). Filmin ortalarına doğru Jerry, Mammy Two Shoes karakterini korkutarak bir iskemlenin üzerine tırmanmasına neden olur. İskemleyi sallayarak korkuttuğu kadının üzerinden bozuk paralar, takma diş ve düğme nin yanı sıra parmağında olmayan tek taş bir yüzük (çalındığını işaret eden), zarlar (kumar alışkanlığını işaret eden), ustura (şiddete meylini işaret eden) ve pek çok saç paravanı (siyahilerin saç yapılarının kabarık doğasına işaret eden) dökülür. Bu protestolara rağmen *Tom ve Jerry* çizgi filmlerinde Mammy Two Shoes karakteri de siyahilere yönelik blackface göndermeli ırkçı şakalar kullanılmaya devam etmiştir.

1954’te Comics Code Authority (CCA) kurulur ve aldığı pek çok kararın yanında ırkçılık karşıtı olarak “Herhangi bir dini veya etnik gruba yönelik dalga geçme veya saldırı asla kabul edilemez.” şeklinde bir madde açıklar (Chireau, 2023, s. 26). 1950’ler ve 60’lara damgasını vuran sivil haklara ilişkin eylemler ve siyahilerin medyadaki aşağılayıcı temsillerinin linç olaylarını provoke ettiğine dair artan itirazları, ABD’de ırkçı tasvirlerle ve şakalara ilişkin paradigmalarda değişmişmesine neden olmuştur. Bu gelişmelerin etkisi ile (tarihsel dizilime bakıldığında özellikle CCA’nın koyduğu kurallar nedeniyle olduğu akla yakındır) *Tom ve Jerry* çizgi filmlerinde Mammy Two Shoes karakterinin yer alması ve blackface göndermesi yapan ırkçı espriler son bulmuştur. 1953 yılında yapılan *Life with Tom* ırkçı esprilerin gözlemlendiği son *Tom ve Jerry* çizgi filmidir.

1957 yılına gelindiğinde *Tom ve Jerry* serisinin yaratıcıları William Hanna ve Joseph Barbera MGM stüdyolarından ayrılarak Hanna-Barbera Canlandırma Stüdyosunu kurmuşlardır. *Taş Devri* (*The Flintstones*, 1960), *Jetgiller* (*The Jetsons*, 1962), *Ayı Togi* (*The Yogi Bear Show*, 1961), *Scooby Doo* (*Scooby-Doo, Where Are You!*, 1969), *Şirinler* (*The Smurfs*, 1961) ve daha birçok başarılı seriye imza atmışlardır. Belki de Mammy Two Shoes karakterinin yol açtığı tartışmalardan olsa gerek bu şovların hiç birinin orijinal serilerinde siyahi karakter yer almamaktadır (Scooby Doo’nun Harlem Globetrotters basket takımının oyuncularını konuk ettiği *The Ghostly Creep from the Deep*, 1972, *The Lochness Mess*, 1972 ve *The Mystery of Haunted Island*, 1973 bölümleri buna istisnadır).

1959 ve 1960 yıllarında *Tom ve Jerry*'ye ait yeni bölümler üretilmemiştir. 1961 ve 1962 yıllarında Gene Deitch Prag'a taşınıp Çek animatörlerle ABD piyasası için 13 bölüm *Tom ve Jerry* üretmiştir (Dobson, 2010, s. 53). 1963 yılında serinin üretimi tekrar ABD'ye dönmüştür. Ünlü animasyon yönetmeni Chuck Jones 1963-67 yılları arasında ekibiyle birlikte 37 yeni bölüm üretmiştir.

William Hanna ve Joseph Barbera sonrası dönemde *Tom ve Jerry* serisi bir daha asla ırkçı espriler içermemiştir. Daha önceden üretilmiş ırkçı espiriler içeren bölümler de yeni paradigmaya uygun olarak elden geçirilir. Bölümlerin içerisindeki ırkçı espriler kesilip çıkarılır veya değiştirilir. MGM firması bu durum çevresinde gelişen hassasiyet neticesinde Chuck Jones'un ekibine Mammy Two Shoes karakterinin üzerinden beyaz bacaklar çizdirmiş ve karakteri İrlanda aksanı ile konuşturmuştur (Gitlin ve Wos, 2018, s. 53). Belki de karakterin ilham kaynağı olabilecek İrlanda öyküsü *Goody Two Shoes* yüzünden karakteri beyaz bacaklar ile çizip İrlanda aksanı ile konuşturma tercihinin kullanmış olabilirler. Burada dikkat çekici nokta siyah bacak ve siyah aksanının ırkçı kabul edilirken beyaz bacak ve İrlanda aksanının ırkçı kabul edilmemesidir. 1980'lere gelindiğinde Mammy Two Shoes'lu eski bölümler karakterin siyah hali ile tekrar televizyonda görünmeye başlamıştır (Cohen, 2013, s. 57). Nihayetinde siyah temsilinin ortadan kalkması da olumsuz bir durumdur. ABD çizgi filmlerinde hizmetçi karakterler başka ırklara ait karikatürize özellikler içerdiğinde bu durum tepkilere neden olmamaktadır. Güney Amerika asıllı İspanyolca konuşan kadın hizmetli ABD'de üretilmiş pek çok dizi, film ve çizgi filmde karşımıza çıkmaktadır. *Family Guy* çizgi dizisinde yer alan hizmetçi Consuela buna bir örnektir ve ne o ne de benzeri başka karakterler ırkçılık bağlamında değerlendirilmemektedir. Siyahilere yönelik düşük sosyoekonomik sınıf temsillerinin ABD'de ayrı bir yer tutması siyahilere yönelik şiddet içerikli olaylar ve kölelik tarihi ile ilişkilidir.

MGM 1986 da Ted Turner tarafından satın alınmıştır. Turner iki yıl sonra 1988'de şirketi satar ancak 1986 öncesi şirkete ait tüm filmlerin (bu filmlerin içerisinde *Tom ve Jerry*'nin de hakları bulunmaktadır) kendi Turner Entertainment şirketinde tutmuştur. Daha sonra bu şirket Warner Bros ile birleşmiştir (Sfetcu, 2014, s. 292). *Tom ve Jerry*'nin hakları 2023 itibari ile halen Warner Bros şirketindedir. Farklı yönetmenler ile *Tom ve Jerry* çizgi filmleri üretilmeye devam etmektedir. ırkçı karakter ve espiri içeren bölümler, televizyon yayınlarından, arşiv DVD serilerinden ve çeşitli dijital platformlardan ilgili sahnelerin kesilmesi, yeniden seslendirme, sesin kapatılması gibi yollar ile zaman zaman kısmen sansürlenmiş veya tamamen diğer *Tom ve Jerry* filmlerinin arasından çıkarılmıştır (Scepanski, 2021, s. 49).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Tom ve Jerry çizgi filmlerindeki ırkçı espiriler yapıldığı yıllarda da siyahilere yönelik rencide edici ötekileştirici nitelikler taşımaktadır. Ancak süre ve adet olarak ele alındığında bu tarz ırkçı espirilerin yer aldığı veya odağı oluşturduğu bölümler oldukça azdır. William Hanna ve Joseph Barbera yönetiminde toplamda 114 bölüm gerçekleştirilmiştir ve bunların sadece birkaçında bu tarz espiriler ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Şovun ana odağı kedi ve fare arasında geçen kovalamacadır, ırkçılık ana bir odak değildir. Bu nedenle seriyi veya yönetmenleri ırkçılık ile ilişkilendirmek haksız olmamakla birlikte doğru da olmayacaktır.

Dikkat çekici bir nokta CCA'nın 1954 yılında koyduğu kurallara kadar William Hanna ve Joseph Barbera ikilisinin KKK'nin siyahilere yönelik ölümle sonuçlanan terör eylemleri ve NAACP'nin protestolarına rağmen *Tom ve Jerry* serisinde ırkçı şakalar kullanmakta ısrar etmiş olmasıdır. Hanna-Barbera şirketinin ürettiği orjinal serilerde de hiç siyah temsil kullanmamış olmaları da araştırmamız sırasında fark ettiğimiz bir başka noktadır. Bu durum bu şakaların toplumsal etkisini hafife almaları ve ardından siyahilerle ilişkili hertürlü temsilden uzak durmanın belkide en iyisi olacağını düşünmüş olmalarından kaynaklanabileceği gibi başka bir tercihten de kaynaklanıyor olabilir. NAACP'nin 1942 yılında Hollywood stüdyolarına baskı ile kabul ettirmelerinden de anladığımız üzere yanlış temsil kadar hiç temsil edilmiyor olmak ta yok sayılmayı niteleyerek siyahilerin toplumdan dışlanmasını beslemektedir. Bu nedenle Mammy Two Shoes karakterinin CCA'nın koyduğu kurallar sonrası aşağılayıcı bir temsil olarak kabul edilmesi nedeni ile seride hiç yer verilmemesi de ayrı bir sorun oluşturmuştur.

Mammy Two Shoes karakterinin mammy stereotipine gönderme yapması nedeni ile rencide edici bir yanı olmakla birlikte serinin içinde güçlü bir roledir. Mammy stereotipinde olmasını göz ardı edersek, seride beyaz bir efendiyi mutlu etmeye çalışan bir rolü yoktur. Evin efendisi rolünde olan ve tüm kararları veren tam tersi Mammy Two Shoes karakterinin kendisidir. Ev işi yaparken görülmektedir ancak evin içerisinde başka hiçbir karakter yoktur. Bir başka deyişle olası hizmet ettiği beyaz karakterler seride yer almamaktadır ve bu nedenle Mammy Two Shoes bir köle efendi ilişkisi içerisinde hiçbir zaman gözlenmemektedir. Evin hizmetçisi olduğu önlüklü kostümü, dar gelimli olduğu da bu kostümün yırtıkları ile belirtilmiştir. Bu detayları yakalayamayan veya mammy stereotipini bilmeyen bir izleyici için Mammy Two Shoes evin efendisi rolündedir. Serinin kendi içerisinde de karakter zavallı bir betimleme ile sunulmamaktadır. Beyazlarla olan hiyerarşisi hiçbir zaman seride belirtilmemektedir. Mammy Two

Shoes karakteri serinin iç dinamikleri nedeni ile değil seriden bağımsız ABD medyasında genel olarak olumsuz bir yapıda oluşturulmuş tekrar eden bir stereotype gönderme yaptığı için ırkçı kabul edilmektedir.

Karakteri seslendiren Lillian Randolph, *Tom ve Jerry* serisi dışında da çeşitli radyo tiyatroları ve TV serilerinde Mammy stereotipine uygun rollerde oynamıştır. Tüm siyahi kadınların Mammy Two Shoes gibi görünmediği ortadadır ancak karakterin anatomik yapısı ile Lillian Randolph arasında benzerlikler vardır. Lillian Randolph ta Mammy Two Shoes gibi tıknaz bir yapıdadır. Randolph'un görünüşü ve yapısı hem Mammy Two Shoes karakterine hem de oluşturulmuş ırkçı Mammy stereotipine uygundur. Canlandırma sanatında çizgi karakterlerin seslendirme sanatçılarından yola çıkarak üretilmeleri yaygın bir durumdur. Mammy Two Shoes karakterinin de Mammy stereotipinde üretilmiş olduğu varsayılabileceği gibi, Lillian Randolph'un karikatürize özellikleri ile üretilmiş olduğu da düşünülebilir.

Seslendirme sanatçısı ile canlandırma karakteri arasında bu benzerlik ilişkisi ile güçlenen kurmacanın gücünü arttıran sanatsal bir ilişki vardır. Mammy Two Shoes karakterine gelen sansürler ile Lillian Randolph'un da sanatsal görünürlüğü ve tarihteki yeri ilk bakışta azalmakta gibi görünmektedir. Ancak olayların gelişim şekli ve yarattığı etkiler nedeni ile hem Lillian Randolph'un hem de *Tom ve Jerry*'nin sansürlenmeye çalışılan bölümlerinin uzun vadede emsallerinden daha bilinir olmaları ihtimal dahilindedir. Bu durumun bir onama değil yanlışların incelenmesi üzerinden olacağı düşünülebilir.

ABD'de siyahilerin halen sosyoekonomik sınıfların alt katmanlarını oluşturması devam eden güncel bir sorun olduğu için dezavantajlı durumları sürmeye devam etmektedir ve medyadaki karikatürize temsillerine ilişkin problemler aşılamamaktadır. Devam eden sorunlar ile ilişkilendirildiği için de olumsuz temsiller bir hedef haline gelerek toplumun genelinde hassasiyetlere neden olmaktadır. Siyahilerin ABD toplumundaki dezavantajlı durumları değiştiği takdirde bu temsiller de geçmişte kalmış sorunlar hakkında yapılan şakalardan ibaret olacaktır.

KAYNAKÇA

- Browsh, J. B. (2021). *Hanna-Barbera: A History*. McFarland, Incorporated, Publishers.
- Chireau, Y. ve diğerleri (2023). *A New Gnosis: Comic Books, Comparative Mythology, and Depth Psychology*. Springer International Publishing.
- Clements, P. (2020). *The Outsider, Art and Humour*. Taylor & Francis.
- Cohen, K. F. (2013). *Forbidden Animation: Censored Cartoons and Blacklisted Animators in America*. McFarland, Incorporated, Publishers.
- Coombs, DS, and Batchelor, B. (2014). *We Are What We Sell: How Advertising Shapes American Life*. ABC-CLIO.
- Dobson, N. (2010). *The A to Z of Animation and Cartoons*. Scarecrow Press.
- Encyclopedia of American Civil Liberties: Volumes A-Z. (2021). Taylor & Francis.
- Fievre, MJ (2021). *Raising Confident Black Kids*. Mango Media Inc.
- Gordon, L. (2017). *The Second Coming of the KKK: The Ku Klux Klan of the 1920s and the American Political Tradition*. Liveright.
- Grant, J. (2006). *Animated Movies Facts, Figures and Fun*. AAPPL Artists & Photographers Press, Limited.
- Gitlin, M. ve Wos, J. (2018). *A Celebration of Animation: The 100 Greatest Cartoon Characters in Television History*. Lyons Press.
- Jordan, W. D. (1962). *American Chiaroscuro: The Status and Definition of Mulattoes in the British Colonies*. Bobbs-Merrill.
- Lang, R. (1994). *The Birth of a Nation: D.W. Griffith, Director*. Rutgers University Press.
- Locke, B. (2009). *Racial Stigma on the Hollywood Screen from World War II to the Present: The Orientalist Buddy Film*. Palgrave Macmillan US.
- Lott, E. (1993). *Love and Theft: Blackface Minstrelsy and the American Working Class*. Oxford University Press.
- Marsh, C. (2005). *Monumental Moments in African American History*. Gallopade International.
- McCann, B. (2022). *Encyclopedia of African American Actresses in Film and Television*. McFarland, Incorporated, Publishers.

- Onat, E. S. (2012). Amerikan film sansür yasası olarak Yapım Yönetmeliği'nin doğuşu ve 1948 yılına kadar Kara Film Üzerindeki Etkisi [Basılmamış Doktora Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Persons, A. (2004). The Magic Behind the Voices: A Who's Who of Cartoon Voice Actors. University of Mississippi.
- Rodgers, C. E. (1983, Ocak). So You Want To Be In Movies? The Crisis. 90,1 (798) s. 6-10
- Scepanski, P. (2021). Tragedy Plus Time: National Trauma and Television Comedy. University of Teas Press.
- Sfetcu, N. (2014). About cats. (Dijital Basım)
- Stollznow, K. (2020). On the Offensive: Prejudice in Language Past and Present. Cambridge University Press.
- The Oxford Handbook of African American Language. (2015). Oxford University Press.
- Turner, P. (2008). Why African-Americans Loathe 'Uncle Tom'. (20.05.2023). Erişim adresi:
<https://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=93059468>
- Uhl, X. M. (2015). Passing of the Civil Rights Act of 1964. ABDO Publishing Company.
- Watkins Ve diğerleri (1996). Inside the Minstrel Mask: Readings in Nineteenth-Century Blackface Minstrelsy. Wesleyan University Press.